

POLITICKÉ VYHLÁSENIE FDI

Špecializácia v zubnom lekárstve

Revidovaná verzia prijatá Generálnym zhromaždením: september 2025, Šanghaj, Čína

Revidovaná verzia prijatá Generálnym zhromaždením: október 2012, Viedeň, Rakúsko

Pôvodná verzia prijatá Generálnym zhromaždením FDI: marec 2007, Ferney-Voltaire, Francúzsko

KONTEXT

Zubné lekárstvo sa rýchlo vyvíja s príchodom nových technológií, nových vedeckých poznatkov, nových terapeutických prístupov a s rastúcim dopytom po špecializovanej zubnej starostlivosti. Tento dopyt súvisí najmä so zvyšujúcou sa prevalenciou chronických ochorení, odhaľovaním novo diagnostikovaných chorôb, starnutím populácie a rastúcim významom preventívnej starostlivosti. V tomto kontexte je potrebné prehodnotiť súčasné chápanie špecializácie v zubnom lekárstve, aby sa zaručila optimalizovaná starostlivosť prispôbená potrebám pacientov. Formálne uznávanie zubných špecializácií ako osobitnej kvalifikácie zubných zdravotníckych pracovníkov nielen pomáha štruktúrovať zubné lekárstvo, ale zároveň chráni kvalitu a bezpečnosť poskytovanej starostlivosti v súlade s medzinárodnými najlepšimi postupmi, vedeckým a technologickým pokrokom¹.

ROZSAH

Toto politické vyhlásenie sa zaoberá definíciou, reguláciou a úlohou špecializácie v rámci zubného lekárstva. Zameriava sa na stanovenie kritérií pre špecializačné odbory, procesy vzdelávania a certifikácie špecialistov a na to, ako špecializácia ovplyvňuje starostlivosť o pacienta. Týmto sa nespochybňuje kvalita starostlivosti poskytovanej všeobecnými zubnými lekármi.

DEFINÍCIE

Špecializácia v zubnom lekárstve: proces, v rámci ktorého zubný lekár alebo člen stomatologického tímu absolvuje doplnkové vzdelávanie a odborný výcvik v konkrétnej oblasti zubného lekárstva nad rámec všeobecného zubného alebo orálno zdravotníckeho kurikula.

Zubný špecialista: licencovaný zubný lekár, ktorý splnil kritériá stanovené regulačnými orgánmi v danej krajine alebo regióne pre preukázanie odbornosti v konkrétnej oblasti zubnej praxe^{2,3,4}.

ZÁSADY

Špecializácia v zubnom lekárstve by mala:

- zabezpečovať najvyššie štandardy starostlivosti o pacientov podporou vyššieho vzdelávania a špecializačného výcviku v oblastiach, ktoré zlepšujú výsledky orálneho zdravia,
- podporovať rovnosť v starostlivosti o orálne zdravie zlepšovaním prístupu k špecialistom pre všetky skupiny obyvateľstva,
- rešpektovať profesionálnu etiku tým, že za špecialistov v príslušných odboroch budú uznávaní len zubní lekári s požadovaným doplnkovým vzdelaním a výcvikom.

POLITIKA

FDI uznáva úlohu špecializácie v zubnom lekárstve pri zlepšovaní globálneho orálneho zdravia a vyhlasuje:

- uznávanie zubných špecializácií je nevyhnutné, ak chceme naplňať špecifické a komplexné potreby pacientov v oblasti orálneho zdravia. Musia byť charakterizované osobitým a jasne vymedzeným poľom pôsobnosti, ktoré si vyžaduje postgraduálne vzdelávanie na získanie najaktuálnejších, špecifických a pokročilých poznatkov, zručností a kompetencií, ktoré presahujú úroveň všeobecného zubného lekára⁵,
- špecializácia musí vyžadovať doplnkové formálne vzdelávanie a klinický výcvik nad rámec všeobecného zubného lekárstva, s dodatočnými kompetenciami, ktoré bývajú do veľkej miery spoločné naprieč krajinami. Od zubných špecialistov sa očakáva vyššia úroveň odborného uvažovania a praxe zodpovedajúca ich oblasti expertízy, a to začleňovaním najnovších vedeckých a technologických poznatkov založených na dôkazoch. Iba pracovníci, ktorí splnia tieto požiadavky, sa môžu označovať ako špecialisti alebo používať rovnocenný titul ⁶,
- špecializácia v zubnom lekárstve musí zahŕňať požiadavky na kontinuálne profesionálne vzdelávanie, aby sa udržiavala vysoká a aktuálna úroveň odbornosti, poznatkov a zručností; plnenie týchto požiadaviek musí byť povinné na zachovanie špecializačného titulu alebo jeho ekvivalentu,
- zriaďovanie zubných špecializácií neobmedzuje právo všeobecného zubného lekára vykonávať celý rozsah stomatologických disciplín patriacich k povolaniu a zodpovedajúcich jeho úrovni odbornosti,
- všeobecní zubní lekári by mali odosielať pacientov k špecialistom vtedy, keď starostlivosť presahuje rámec ich vlastnej praxe alebo si vyžaduje špecifickú odbornosť na dosiahnutie optimálnych liečebných výsledkov, aby sa zabezpečila bezpečná a kvalitná starostlivosť v súlade s najaktuálnejšími štandardmi,
- špecializácia v zubnom lekárstve by mala byť „druhou líniou“ v tom zmysle, že špecialista má pracovať kooperatívne, po dohode a v konzultácii so všeobecnými zubnými lekármi, okrem situácií, keď špecialista môže pôsobiť ako poskytovateľ primárnej starostlivosti,
- pri zriaďovaní a uznávaní zubných špecializácií musí byť zaručený spravodlivý prístup ku špecializovanej starostlivosti pre všetkých pacientov bez ohľadu na miesto ich bydliska alebo socioekonomickú situáciu ^{7,8,9},
- zubní špecialisti, zubní lekári a stomatologické tímy musia konať v najlepšom záujme pacienta a zabezpečiť, aby ich prax bola transparentná, etická a rešpektovala dôvernosť zdravotných údajov⁹,
- národné zubné asociácie (NDA) a/alebo príslušné zdravotnícke authority majú byť zodpovedné za reguláciu akreditácie špecializácií a za zabezpečenie dodržiavania vzdelávacích štandardov. Proces uznávania je najvhodnejšie rozvíjať prostredníctvom komplexnej spolupráce medzi regulačnými, profesijnými a vzdelávacími orgánmi. Nie všetky disciplíny v zubnom lekárstve budú spĺňať požiadavky na uznanie ako špecializácia ^{2,6}.
- špecializácia v zubnom lekárstve by mala podporovať spoluprácu medzi rôznymi zdravotníckymi odborníkmi s cieľom zabezpečiť komplexnú, na pacienta zameranú starostlivosť. Špecialista musí spolupracovať s inými odborníkmi, najmä v prípadoch, keď je potrebný multidisciplinárny prístup.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Zubná špecializácia, zubné lekárstvo založené na dôkazoch, kvalifikácia, špecialista.

UPOZORNENIE

Informácie v tomto politickom vyhlásení vychádzali z najlepších vedeckých dôkazov dostupných v čase jeho vypracovania. Môžu sa interpretovať s ohľadom na prevládajúce kultúrne citlivosti a socioekonomické obmedzenia.

REFERENCIE

1. Point: A 21st-century paradigm for the recognition of dental specialties in the United States. Historical review, lessons learned, looking forward. Mark A. Saxen, DDS, PhD; Douglas E. Peterson, DMD, PhD, FDS RCSEd; Michael 99 Mashni, DDS. JADA 2019;150(3):193-199.
2. Requirements for Recognition of Dental Specialties and National Certifying Boards for Dental Specialists. AMERICAN DENTAL ASSOCIATION (ADA) Adopted by the 2022 ADA House of Delegates.
3. Recognition process for a new specialty Canadian Dental Regulatory Authorities Federation, April 2021
4. Specialist Dentist Council of European Dentist (CED) Statement November 2023
5. Scope and Specialization in Dental Care
Caroline Harrington, MS, CHES; Jeffrey Cole, DDS, MBA; Joseph Kelly, DDS – 12 , 2022
6. Specialisation and Specialist Education in Prosthetic Dentistry in Europe
Bengt Öwall
7. Eur. J. Prosthodont. Rest. Dent., Vol.14, No. 3, pp 105-110
The distribution of dental health specialist locations in Sri Lanka
Bagya Wijewardena¹, Nirosha Ranasinghe^{1,2}, Estie Kruger¹ and Marc Tennant¹
Community Dental Health (2018) 35, 241–246
8. Dental specialists in Australia
Australian Dental Journal 2010; 55: 96–100
9. Ending the neglect of global oral health: time for radical action
Richard G Watt, Blánaid Daly, Paul Allison, Lorna M D Macpherson, Renato Venturelli, Stefan Listl, Robert J Weyant, Manu R Mathur, Carol C Guarnizo-Herreño, Roger Keller Celeste, Marco A Peres, Cristin Kearns, Habib Benzian
Lancet Vol 394 July 20, 2019